

Stockholm, 8. desember 2010

Om et felles svensk-norsk marked for elsertifikater

Protokoll fra arbeidet høst 2009 til desember 2010

1 Bakgrunn

Det vises til forståelse om utvikling av et marked for elsertifikater av 27. juni 2008 og overenskomst om prinsippene for det videre arbeidet med å etablere et felles elsertifikatmarked med Sverige av 7. september 2009.

Overenskomsten fra 2009 slo fast fire sentrale forutsetninger for det felles elsertifikatmarkedet:

- Oppstart 1. januar 2012.
- Norge er innstilt på å ta en like ambisiøs forpliktelse som Sverige fra det tidspunktet markedet starter opp.
- Teknologinøytralitet
- Gjennomføring av strategiske overføringsforbindelser

Et felles elsertifikatmarked etableres ved at landene aksepterer at en elsertifikatpliktig kunde i ett land annullerer elsertifikater utstedt i det andre landet.

Et elsertifikatmarked er et konstruert marked, og det må etableres rammer i lov for å skape langsiktighet og tiltro til systemet. En rekke elementer må håndteres likt. Det må skapes tillit og systematikk gjennom etablering av tilsyn, kontofører og register.

Det må tas høyde for at flere land vil komme med forespørsler om en full eller delvis tilknytning til det felles markedet.

Siden undertegningen av overenskomsten har det vært ført diskusjoner om den nærmere utformingen av et felles elsertifikatmarked. I denne protokollen gjennomgås de sentrale prinsippene for samarbeidet. En juridisk bindende avtale som godkjennes av de to landenes parlamenter må forhandles før samarbeidet trer i kraft.

2 Rammer for det felles elsertifikatmarkedet

Det er en premiss for samarbeidet at Norge har tilsluttet seg fornybardirektivet (Direktiv 2009/28/EC) og dermed ikke betraktes som et tredjeland.

Grunnleggende prinsipper for det felles elsertifikatsystemet som landene må være enige om er blant annet:

- ambisjonsnivå
- hvilken produksjon som tildeles elsertifikat
- kvotekurven
- systemets levetid
- deklarasjon- og annulleringsperiode
- regulert fratreden
- kvotepliktsavgiften
- tilleggsstøtte

2.1 Elsertifikatberettigede anlegg

Målet med elsertifikatmarkedet er å få fram ny fornybar kraftproduksjon i Sverige og Norge. Anlegg som skal tildeles elsertifikater må være godkjent av de respektive lands myndigheter og hovedtrekkene i reglene for godkjenning må harmonisere. Utgangspunktet for samarbeidet er at det skal utstedes elsertifikater basert på prinsippet om teknologinøytralitet. Det innebærer:

- Innehaver av anlegg som produserer elektrisitet basert på fornybare energikilder, som blir satt i drift etter oppstart av det felles elsertifikatmarkedet, har rett på å få tildelt ett elsertifikat per MWh produksjon i 15 år.
- Innehaver av anlegg som produserer elektrisitet basert på fornybare energikilder, har rett til å få tildelt elsertifikater i 15 år for den økte produksjonen i forbindelse med opprusting og utvidelse av anleggene. Nærmere vilkår for slike godkjennelser avtales mellom landene.
- Innehaver av anlegg som inngår i Sveriges elsertifikatmarked i dag, og anlegg som inngår i Norges overgangsordning, har rett til å få tildelt elsertifikater i inntil 15 år fra starten av tildelingsperioden.

Anlegg, utenom de som er nevnt i kulepunkt 1 til 3 ovenfor, kan ikke få tildelt elsertifikater. Det kan gjøres unntak i visse tilfeller slik det gjøres i Sverige i dag, men det skal praktiseres strengt og landene må være enige om reglene for godkjennelse samt praktiseringen av regelverket. For å sikre dette skal tillsynsmyndigheten for elsertifikatsystemet i Sverige og Norge etablere et felles råd.

Med forbehold om nasjonale regler om eierskap til naturressursene, er utgangspunktet at det skal gjelde ikke-diskriminerende vilkår for aktørene å etablere ny elsertifikatberettiget produksjon i respektive land.

Utgangspunktet for et velfungerende felles elsertifikatmarked er at rammevilkårene for markedsaktørene så langt som mulig er likeverdige. Grunnprinsippet bør være at elsertifikatsystemet skal være en tilstrekkelig støtte for å framdrive investering i anlegg for fornybar elproduksjon. Anlegg bør derfor ikke samtidig kunne få støtte utover elsertifikatsystemet. Den midlertidige støtten som finnes i Sverige for investeringer i solceller og for markedsintroduksjon av vindkraft anses å være akseptable da de er begrenset i tid og omfang, og slik sett ikke endrer investeringsforutsetningene avgjørende i det kommende felles elsertifikatsystemet. Sverige har med gjeldende beslutning avsatt midler for dette til og med 2012. Eventuell framtidig støtte til anlegg for fornybar kraftproduksjon utover elsertifikatsystemet skal fattes i samråd mellom landene. Ønsker landene å på egen hånd støtte en viss teknologi, bør denne teknologien ikke omfattes også av elsertifikatsystemet.

Torvbasert kraftproduksjon er elsertifikatberettiget i Sverige, men ikke i Norge. Elsertifikater som er utstedt til kraftproduksjon basert på torv omsettes i det felles elsertifikatmarkedet. Energieresultatene fordeles mellom landene i henhold til punkt 4.

Informasjonen knyttet til utstedte elsertifikater skal samordnes mellom landene.

2.2 Tilsyn, kontofører og register

Hvert land skal ha en kontofører som fører register og tildeler elsertifikatene. Det skal legges til rette slik at et elsertifikat tildelt i ett land kan overføres og annulleres på like vilkår i det andre landet.

Elsertifikatregistrene skal blant annet inneholde opplysninger om tildeling, beholdning, overdragelse, omsetningspris og annullerte elsertifikater. Landene må sette krav til nøyaktige måledata.

Landene skal ha en tilsynsmyndighet som godkjenner anlegg for tildeling av elsertifikater. Tilsynsmyndigheten fører også tilsyn over innehavere av godkjente anlegg, kvotepliktige aktører samt med markedet og kontofører.

Tilsynsmyndighetene i Sverige og Norge skal samordne informasjonen til elsertifikatmarkedet.

Elsertifikater har en ubegrenset gyldighet før de annulleres.

2.3 Elsertifikatplikt og fastsettelse av kvoter

Elleverandørene er som utgangspunkt elsertifikatpliktige. Landene bestemmer selv hvilke grupper av forbrukere som skal dekke kostnadene (beregningsrelevant forbruk).

Oppfyllelse av elsertifikatplikt skjer gjennom innløsning/annullering av elsertifikater 1. april hvert år.

Det kan ilegges gebyr ved manglende oppfyllelse av elsertifikatplikt. Gebyrstrukturen skal være lik i begge land.

Samlet ambisjon for utbygging av ny produksjon i det felles elsertifikatsystemet i perioden 1.1.2012 til utgangen av 2020, er 26,4 TWh. Sveriges kvotekurve er utformet slik at den elsertifikatberettigede produksjonen vil øke med 13,2 TWh i forhold til nivået i 2011. Norge fastsetter tilsvarende kvoter i lov slik at landet finansierer 13,2 TWh økt fornybar elproduksjon i 2020 i forhold til nivået i 2011.

Utgangspunktet for landenes kvotefastsetting er en lineær opptrapping av finansiering av nye anlegg samt økt produksjon i eksisterende anlegg. Den svenske kvotekurven tar imidlertid hensyn til overskuddet av elsertifikater i dagens svenske marked. De norske kvotene vil ta hensyn til kortsiktige effekter i det eksisterende svenske elsertifikatmarkedet utifra de framtidsutsiktene for utbygging som anses som mest sannsynlig.

2.4 Kontrollstasjoner

Elsertifikatmarkedet er sårbart for signaler om vesentlige endringer i rammebetingelsene. Landene skal etablere en felles kommunikasjonsstrategi for å skape transparens i markedsrelevant informasjon.

Tilsynsmyndighetene må følge utviklingen i elsertifikatmarkedet og løpende vurdere om det er nødvendig å justere noen elementer. Eventuelle endringer må drøftes mellom landene. Vesentlige endringer i elsertifikatsystemet må fortrinnsvis foretas ved kontrollstasjoner. Dette sikrer langsiktighet i markedet, samtidig som det gir en nødvendig fleksibilitet til å justere systemet ved ubalanse. Første kontrollstasjon vil ferdigstilles i 2015.

Eventuelle endringer som berører de grunnleggende prinsippene for elsertifikatsystemet skal legges til kontrollstasjoner, og landene må være enige.

2.5 Informasjonsutveksling

Landene orienterer hverandre løpende ved endringer i generelle rammebetingelser som vesentlig kan påvirke konkurranseforholdet. Det gjelder eksempelvis:

- endringer i konsesjonspolitikken for anlegg som produserer fornybar el
- endringer i prinsippene for anleggsbidrag og kostnadsfordeling ved nettforsterkning i forbindelse med tilkobling av kraftverk
- skatter og avgifter
- lovtekniske endringer som kan påvirke elsertifikatmarkedet

2.6 Utbygging og forsterking av overføringsnett – en forutsetning

I overenskomsten om et felles elsertifikatmarked fra september 2009 uttrykkes nødvendigheten av et velfungerende overføringsnett for at et felles elsertifikatsystem skal fungere. Å styrke det nordiske overføringsnett utgjør en sentral del i den nordiske handlingsplanen for et grenseløst nordisk elmarked, som de nordiske energiministerene besluttet på sitt møte i Umeå i 2008. Den store satsingen i EU på fornybar energi og økt forsyningssikkerhet krever omfattende utbygging av overføringsnett i Norden. Norske og svenske myndigheter skal følge opp vedtak fra det Nordiske energiministtermøtet i København i 2010 knyttet til nordiske nettinvesteringer. Blant annet besluttet de nordiske energiministrene at de snarest mulig vil ta de nødvendige skritt for å sikre at respektive systemansvarlige (TSO-er) og regulatorer har et nordisk perspektiv når de planlegger og godkjenner framtidige nettinvesteringer.

3 Fornybardirektivets samarbeidsmekanismer

I fornybardirektivet er det skissert flere samarbeidsmekanismer som landene kan benytte for å oppnå fornybarmålet. Det felles elsertifikatmarkedet mellom Norge og Sverige representerer et samarbeid i henhold til direktivets artikkel 11 *”To eller flere medlemsland kan koordinere støttesystemer eller etablere felles støttesystemer”*. Det kan komme forespørsler fra flere land om å delta i elsertifikatmarkedet, og det kan også bli spørsmål om en delvis tilknytning med felles energiprojekter (artikkel 7) eller det kan være aktuelt med overføring mellom land basert på statistikk (artikkel 6).

3.1 Utvidelse av elsertifikatmarkedet

Det svensk-norske elsertifikatmarkedet har foreløpig kommet lengst i konkretisering av bruk av samarbeidsmekanismene i fornybardirektivet. Det foreligger begrenset med overordnede rammer for bruk av mekanismene fra EU. Framover vil det være viktig å se hen til de utredninger som foreligger med analyser av mulighetene og begrensningene som ligger i direktivet.

Et større elsertifikatmarked vil gi effektivitetsgevinster. Det legges vekt på at markedet i Sverige og Norge skal kunne utvikles til et elsertifikatmarked mellom flere land i framtiden. Det er dog et viktig prinsipp at en slik utvidelse ikke skal forstyrre det eksisterende elsertifikatmarkedet mer enn nødvendig. Samtidig vil forsyningssikkerhet være en viktig faktor i vurderinger av utvidelse.

Tilkommende lands ambisjonsnivå og kvoter bør fastsettes slik at det oppnås et stabilt prisbilde i det etablerte elsertifikatmarkedet. Det er viktig å skape tilltro til systemet som er grunnlaget for investeringstbeslutning og et marked for lange kontrakter for elsertifikater. Forespørsler fra tredjeland vil bli vurdert i det enkelte tilfellet. Landene vil samarbeide om disse vurderingene og må være enige om utvidelsen av markedet og betingelsene for utvidelsen.

3.2 Felles energiprosjekter

Hvis Sverige/Norge tar sikte på å utnytte muligheten i fornybardirektivet om felles prosjekter i elsektoren med andre medlemsland, skal det skje i forståelse med Norge/Sverige. Ikke minst er dette viktig da det handler om anlegg som benytter det felles potensialet for fornybar elproduksjon, og dermed kan påvirke prisen, i det felles elsertifikatmarkedet.

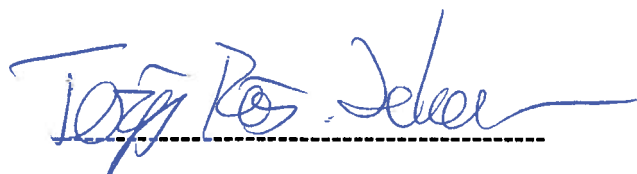
4 Notifisering til EU-kommisjonen

Landene utarbeider en felles notifikasjon av elsertifikatmarkedet til EU-kommisjonen slik artikkel 11 i fornybardirektivet krever.

Ved rapportering til EU om måloppnåelse benyttes data om utstedte elsertifikater i respektive land for anlegg med idriftsettelse fra og med 1.1.2012, fratrukket produksjonsdata for torvbasert elkraftproduksjon. Da det legges opp til en lineær opptrapping av landenes finansiering av nye anlegg og likt ambisjonsnivå til 2020, legges det til grunn et prinsipp om at energiresultatene fordeles 50/50 på hver. Dersom det kommer ny torvbasert elproduksjon i Sverige, eller dersom innehavere av anlegg som ikke er nevnt i kulepunktene 1-3 under punkt 2.1 får tildelt elsertifikater, kommer dette til fratrukk fra den samlede elproduksjon, og fordelingsbrøken justeres.

Maud Olofsson
Näringsminister

Terje Riis-Johansen
Olje- og energiminister

